

Erdem

X
1
0
0
0
0
N
E
S
İ

Sayı

2009

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Taner Aslan	Mustafa Kemal'de İnkılap DÜncesinin Oluşumu ve Gelişimi <i>The Emergence and Development of Mustafa Kemal's Idea of Revolution</i>	1-22
Mithat Aydın	Namık Kemal'in Siyasi Yazılarında Rusya'nın "Balkan Meselesi"ndeki Yeri ve Memleketin Meselesi <i>The Position of Russia in the "Eastern Question" and the Memleketin (Bogdan-Moldavia) Problem in Namık Kemal's Political Writings</i>	23-42
Didem Atı Özheklm	Özel Koleksiyondaki Bir Halının Kaynağı : Hakkında Araştırma <i>A Study for the Origin of a Carpet in a Private Collection</i>	43-54
Mustafa Erdolan	Divan şiirinde Ortak Mahlas Sorunu ve Kaboli Örneği <i>The Problem of Common Pseudonym in Divan Poetry and the Case of Kabali</i>	55-82
Aysun Eydurana	Türk Kültürü ve Edebiyatında Çevgan Oyunu <i>The Çevgan Game in Turkish Culture and Literature</i>	83- 114
Mustafa Karabulut	Devlet Ana Romanı Üzerine Bir İnceleme <i>An Analysis of the Novel Devlet Ana</i>	115-128
Filiz Nurhan Ölmez	Kırıkkilise Köyünden 4 DÜz Dokuma Üzerine Gözlemler <i>Observations on the Four Samples of Anatolian Weavings in the Kırıkkilise Village</i>	129-144
Zeynel Özlü	19. Yüzyılda Düzce ve Akçakoca Kazalarında Kullanılan Aile ve Kişisel Adları <i>Family and Personal Names in Düzce and Akçakoca in the 19th Century</i>	145- 184
Nuran Say	Ala-Yuntlu Halılarından [Muşla-Marmaris] Üç Örnek <i>Three Samples of Alayunt Carpets in Marmaris, Muşla</i>	185-206
Veysel Şahin	Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde "Hayat ve Ölüm" Trajedisi <i>The Tragedy of "Life and Death" in Necip Fazıl Kısakürek's Poetry</i>	207-220

Pa a Yawzarıslan	TOrk Dilinin Tarihl Sözwarlı t Açısından Yazma Eser Nüşhaları <i>The Manuscripts from the Perspeciive of the Historical Vocabulary of Thrkish Language</i>	221-236
Farlz Yıldmm	Turgut Uyar'ın Şürlerinde Uyumsuzluk ve Yabancılaşma İzleği <i>The Theme of Alienation and Inharmoniousness in Turgut Uyar's Poems</i>	237-248
	Yayın Tanıtım / Book Review	
Sema Aslan	Türkçe Dil İli kilerinde Yapısal Etkenler	249-254
Nail Tan	Türkçeye Yansıyan TOrk KOrtOrO	255-260
Ömer Çakır	Merkezimizden Haberler	261-276
	<i>Erdem</i> Yayın ilkeleri / Publication Policy	277

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde "Hayat ve Ölüm" Trajedisi

Veysel AHIN*

ÖZ

Necip Fazıl, Türk edebiyatının önemli şairlerindedir. Edebi hayatında derin kırılmalar yaşayan sanatçı, varoluşçu şiir iklimine derin izler bırakacak şekilde örgütler. Şiir, onun iç dünyasının bir aynasıdır.

Şiirlerini modern ve mistik temellerle oluşturmuş şair, toplumsal sorunlardan dolayı içine kapanık ve insanın bireysel varoluşunu sorgulayarak iç dünyasına yönelir. Böylece sanatçı, hayatın kaba ve sömürücü yönlerini şiirin içine sıkıştırır. Şaire göre insanın yaşam içinde oturduğu yer, bir trajedinin oynandığı sahnedir. Bu trajik sahnenin baş oyuncularını ise hayat ve ölümdür. Şaire göre hayat, insana emanet edilmiş kutsal bir süreç ve insanı kaçınılmaz olana taşıyan tek gerçektir. Ölüm ise Necip Fazıl için hayatın karanlık tarafında çekilmiş karanlık bir settir.

Çalışmamızda Necip Fazıl'ın şiirlerinde sık sık vurguladığı "hayat ve ölüm" trajedisi üzerinde durduk.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl, şiir, insan, hayat, ölüm, varoluş, dünya, trajedi.

ABSTRACT

The Tragedy of "Life and Death" in Necip Fazıl Kısakürek's Poetry

Necip Fazıl is one of the most important poets of Turkish literature. He, having undergone deep fractures in his literary career, sets his existence leaving deep traces on the poetical climate.

Poetry is a mirror of his psyche. He builds his poetry upon modern and mystic foundations and he gets away from social problems a great deal questioning the individual existence of man and directs to the inner life. So, the artist takes the vulgar and exploiting aspects of life into his poetry. According to him, the place of man in life is the stage on which a tragedy is played. The protagonist and antagonist of this stage are life and death. For the poet, life is a sacred process gifted

* Fırat Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Araştırma Görevlisi.
ELAZIC, e-posta: veyselsahin68@myinet.com.tr, vsahin@firat.edu.tr

to man, and apart from this, is the only reality carrying man to the inevitable end. The death for Necip Fazıl" on the other hand, is a dark wall before life.

This study examines the tragedy of "life and death" Necip Fazıl often emphasized in his poetry.

Key Words: Necip Fazıl. poetry, man, life, death, existence, world, tragedy.

Giri

Necip Fazıl Türk edebiyatının önemli airlerindendir. Edebi hayatında derin kırılmalar ya ayan sanatçı, varlığını iirin iklimine derin izler bırakacak şekilde örgütlemiştir. İir onun iç dünyasının aynası niteliindedir. Necip Fazıl bu aynaya her bakışında insanı trajik bir çıkmazın içinde dondurur ve öter. İnsanın yaşam içinde oturduğu yer aine göre bir trajedinin oynandığı sahnedir. İir bu sahneyi farklı dekorlarla süsleyerek, oturma yerini karanlık, derin, geçici ve ölümcül bir arenaya dönüştürür. O, iirlerinde içinde yaşadığı anı kendi benliğinden öteleyerek, görünmeyenin ardındaki görünür kılar. Necip Fazıl "aslında bir iç huzur arayışındadır. Yaşamından memnun değildir" (Oktay 1993: 993). İir, etrafındaki her şeyi "öteki ve ötelere bakış" altında karamsar bir yapıya dönüştürür. Her dönüşüm, onun içsel kırılmalar yaşamasına sebep olur. Etrafındaki nesne ve varlıkları gerçek kimliklerinin ötesinde bireysel bir dönüşümün merkezine çeken Necip Fazıl. iirlerinde korku ve tedirginlik nedeniyle karamsar bir atmosfer yaratır.

Modernlik ve mistisizm onun iirinin temelini oluşturur. Bireysel ve toplumsal olarak yaşamın kirlenmesi kutsalı, iirin nevroitik sancılar çekmesine sebep olur. Fransız iiri ile klasik iiri aynı potada eriten Necip Fazıl hayatın küçük anlarını yakalar. Yakalanan bu anlar, iirin ruhsal ve dünüsel olarak ürpermesine neden olur. Böylece "Toplumsal sorunlardan olabildiince uzaklaşır, insanın bireysel varoluşunu sorgulayan iç benliğe yönelir" (Korkmaz vd. 2007a: 238). İç benliğe yönelen sanatçı, hayatın kabala an ve sönrücü yönlerini iirin içine sıkıştırır. Bu sıkıştırma onun iirlerinin temel izleni oluşturur. Dış dünyanın kabala an biçimi, Necip Fazıl'ı kendine ve derinlerdeki ötekine sürükler. Bu sürüklenişte sanatçı, kendini trajik bir çıkmazın içinde bulur. İirin trajik çıkmazlıkları yaratıcı dününcesini harekete geçirir. İçine dünüsel ruhsal ve dünüsel bunalımlar aine "daima trajik olan duyguları dünündürmektedir" (Okay 1998: 44). iirlerini bu duygular içerisinde oluşturmuş sanatçı, reel yaşamın üzerine adeta hayat, ölüm, zaman, varlık, benlik ve yalnızlık, gibi dününceleri örter. Karanlık bir yapıya dönüşen dış dünya artık onun için trajik bir "gayya çukuru" haline gelir. İirin iirlerinde sıklıkla yaşadığı bu ürperi, sıkıntı ve korkular onun psikolojik yapısını ortaya koyar.

1. Hayatla İnsanın Trajik Yüzleşmesi

"Tam otuz yıl saatim i lemi ben durnu um:

Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmu um ... "

(Kısakürek 2003: 35).

Necip Fazıl, şiirlerinde hayatın i leyi i karısında insanın trajik çıkmasını ortaya koyar. Hayatla insanın karşılaşması, insanın kendini hayat karşısında sonsuzlama arzusuyla büyük bir çatı maya dönüşür. Şaire göre hayat, insana emanet edilmiş kutsal bir süreçtir. İnsana emanet olarak verilen bu Kutsal süreç, onu kendi kaderiyle baş başa bırakır. Tek başına kendi rolünü oynayan insan, her ne kadar hayatı dizginlemeye çalışsa da bunu başaramaz. Bunun nedeni, hayatın insana istenmeden verilmesi ve istenmeden alınmasıdır. Nitekim şaire göre hayat, insanı kaçınılmaz olana taşıyan tek gerçektir. İnsan hayatta iken ölüme her zaman çok yakındır. Hayatta kalma ve hayata tutunma çabası şaire göre insanın yaşamla kavga etmesine neden olur. Kavganın iddeti, insanın kimsesiz, çaresiz ve acizliğini gösterir. Bu yüzden şair, hayata hep baş kaldırır. Bu baş kaldırımlar ve çıkamazlar hayat karşısında hissedilen acizliğin trajiklidir. Necip Fazıl, "Hayat" adlı şiirinde:

"Ne acı, kaybetmek için sahiplik!

Ölümlüyü sevmek, ne korkulu işi ! ..

Hayat mı, püf desen kopacak iplik,

Çıkamaz sokaklarda varılmaz gidi ."

(Kısakürek 2003: 298).

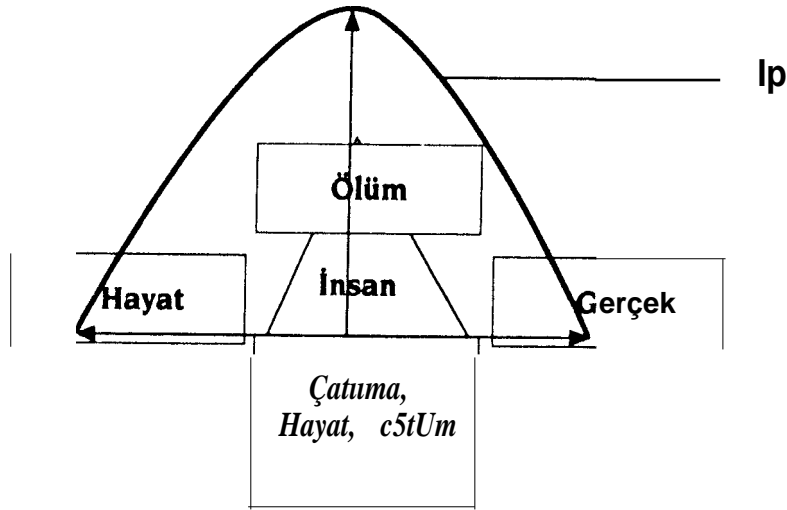
diyerek hayatın insan ile münasebetini ortaya koyar. İnsan için hayat, güzelliklerle dolu olabileceği gibi korku, acı ve sıkıntılarla da dolu olabilir. Burada önemli olan kişinin hayattan ne beklediği ve onu nasıl algıladığıdır. Hayat aslında insanın kendisidir. Kendi psikolojik ve ruhi sağaltımlarının dünya üzerinde yansıması görüntüsüdür. Necip Fazıl, dünya/hayati, karamsar bir ruh hali ile insana yaklaşıyor. Şairin yukarıdaki şiirde de ifade ettiği gibi insanın hayatını yitirmesi acı bir durumdur. Çünkü insanı dünyayı kılan tek gerçek, beden ve ruh birliktelidir. Bu birliktelik insan hayatını simgeler. Şairin insanı kendi hayatının sahibi olarak algılaması ve gerçekte bunun böyle olmadığını ortaya koyması, "kaybetmek" kavramıyla acı bir trajediye dönüşür. Zira insan, sevdiklerinin hayatlarını sahiplenen tek canlıdır. Çünkü insan, hayatı mütekerrem tek canlıdır. İnsanın bireyselleşmesi sahiplendikten geçer. Her ne kadar sahiplendiklerimiz varlıkların öleceğini bilsek de o acıyı yaşamamak hayatın tek trajikidir. Şair, "Ne acı kaybetmek için sahiplik/ Ölümlüyü sevmek ne korkulu işi ?" diyerek, insanın hayat karşısındaki çaresizliğini dile getirir. Şaire göre insan, hayatın öleceğini bilen ve onu yaşamak ve tüketmekten başkaya yapacak bir şeyi olmayandır. Hayat, insan için püf dendiği kadar kopacak kadar ince ve narindir. "Hayat mı, püf desen kopacak

iplik" ibaresi Necip Fazıl'ın hayata karşı takındığı tavrı ortaya koyan "açar ibaredir." İbir, hayatı çok kısa, bir soluk kadar anlık ve geçici olarak görür. Bunun nedeni hayatın insan için kısa olmasıdır. Necip Fazıl'a göre hayatın kısa ve anlık olması, insanın korkulu tek gerçektir. Hayatla anlık bir sürçme/ düme sonrasında karşılaştığımız insan, yükselişinde kısa sürede ve anlık olacağını bilir. Bu yüzden İbir için "insanın" varlık düzeni içindeki yeri ve de erini konumlandırmak ve anlamlandırmak" (Öztürk 2001: 43) hayatın anlık kopuşu karşısında bir tutunma olarak görülür. Necip Fazıl, kendini anlamlı kıldığı bu dünyada hayatla var olacağını bilir ve hayatın bir soluk gibi insan elinden kopararak alınmasına isyan eder. Onun isyanı, "Çıkmaz sokaklarda varılmaz gidişin ince bir iple dünyaya tırılmasıdır. Sartre'a göre, "hayatın önsel bir anlamı yoktur. Hayatı yaşamadan önce hayat bir anlam ifade etmez. Ona anlam kazandırmak ve kopuşu trajikle tirmek insanın eseridir" (2001: 62). İbir, "sevmek", "sahiplenmek" ve "ölmek" kavramlarıyla hayatı gereklilikler arasında sabitler. Bu sabitleyi, İbirin bütün algılarını tek yönlü çatı malar yumağı haline getirir. Hayat karşısında bu tek yönlülük onu "çıkılmaz" ve "varılmaz" bir sokakla do ru iteler. Bu sokak, onun hayatla yüzleştiği, gerçek ve kopuşlar arasında sıkıştığı ve sonsuza do ru yürüdüğü trajik ilkidir.

İbirde "sevmek", "sahiplenmek" ve "hayat" ibareleri insani edimlerdir. Bu edimler, incecik bir iple dünyaya bağlanırmıştır. Burada İbir, ip sembolüyle hayat ve insan arasındaki bağlantı düzeyini belirtir. İbirde ip sembolü, yaşamın insan için kurulu olduğunu, yükselişini, düşüşünü ve bağımlılığını gösterir. İp simgesi İbirde bu yönüyle kendi anlamının yanında yan anlamlarıyla İbirin merkez gücünü oluşturmuş bir de eredir. İbirde ip sembolü, hayat ve ölüm metaforları ile "sevmek, kaybetmek, gerçek ve sahip olmak" gibi kavramlarla ilişkilendirilir. İbirdeki "Hayat mı, püf desen kopacak iplik," mısramda ip simgesi, hayat ve ölümü trajedisini yatay ve dikey boyutları ile sembolize eden aktif bağımlıdır. Bu yönüyle hayat ve ölüm çıkmazı, ip simgesiyle akıl ve ruhun, en geniş anlamıyla insanın, derinliklerinde yatan gücü/leri karşısındaki şekilde de görüldüğü üzere hem dikey (yukarı ve aşağı yönde) hem de yatay (tepe noktası, hayat, insan ve gerçek düzleminde) yönde birleştirir..

i *Açar ibare*, bir İbirin en anlamlı şekilde açıklanmasını sağlayan anahtar görevindeki mısralardır. Açar ibare, İbirde bir kelime, bir mısradan oluşabilir gibi birden fazla kelime veya mısradan da oluşabilir. Açar ibarenin, anlamlı bir bütünlük kurmasında yardımcı ibare (aracı ibare) devreye girer ve açar ibarenin anlam bütünlüğü ve derinliği kazanmasını sağlar, İbirde yardımcı ibare, kavram, slrnce ve imgeler arasında ilişkiyi güçlendiren, İbirin dokusunun oluşmasına katkı sağlar, Bu yönüyle açar ibarelerinin bütünlüğü ve zenginliğini yardımcı olur.

Bütün hazinelerin yerin derinliklerinde saklı olması gibi İbir de kendini açar ibare altına saklar. Biz de açar ibarenin rehberliğinde İbirin esiz ve sırlarla dolu evrenine girer ve onu yeniden keşfederiz. Nitekim İbirin içindeki anlam yoğunluğu en fazla olan kelime veya mısraı, İbiri açan, onu yorumlamamıza yardımcı olan ibaredir. Biz bu tür kelime ve mısralara açar ibare diyoruz.

ekilde görüldü ü üzere air, insanı merkeze alarak insanın hayat ve gerçekler kar ısında ya amı olduğu çatı maları trajik son olan ölümle çözer. Hayat, gerçek, ölüm ve insan denklemini dikey boyutta bir yükseli le yaraylı ru yitirir. Hayat, bir iplik kadar incedir ve nerede, ne zaman kopacağı bel ii degildir. Bu belirsizlik/kader, insanı hayat kar ısında korkutan en önemli ydür. Çünkü hayatı anlamlandıran "sevrne, sahiplenme" gibi kavramlar, insanın ölümle yüzle rne anlamı acı bir çı h a dönü türür.

Necip Fazıl. hayatın trajikli ini bazı şiirlerinde ironik bir ekilde dile getirir. Ona göre insanın de i en hayat düzeni içinde kendi yerini belirleyememesi, insanın kendisi ve hayat!kaderle alaynetmesine neden olur. air, bu çaresizli i hayata/kadere ba kaldırarak trajikomik bir ekilde ifade eder. Necip Fazıl, "Hayat Mayat" adlı şiirinde:

"Hayat, mayat diyorlar;
Benim gözOm rmayat'ta.
Hayatın eksik l var;
Hayat eksik hayatta."

(Kısakürek 2003: 41).

diyerek hayatın i leyi biçimi ve gerekliliklerini kendi hayat felsefesine göre açıklar ve hayattan hiçbir beklentisi olmadığını için de bu hiçli e, bo lu a sa-va açar. Hayatı önemsememek, insanın ve dünyanın i leyi ini önemserneme anlamına gelir. air, eksik özne olarak gördü ü hayatı, düzeltmek ve onu anlamlı hale getirmek arzusundan çok uzaktır. Çünkü ona göre hayatın ne oldu u ve nasıl anlamlı hale gelece i meçhuldür. Hayatın eksik özne olu u ve bilinmezli i, Necip Fazıl'ın çaresiz kalmasına, hayat ve i leyi iyle çatı -masına neden olur. Bu trajik durum airi, hayat ve varlı ın akı ı kar ısında çaresiz bırakır. air bu çaresizlikle hayatın i leyi ine ba kaldırır. Ancak hayat ku atmasıyla çepeçevresarılan airinlin insanın ona uymaktan ba kayapacağı hiçbir ey yoktur.

İnsan, kendi varlık alanını ihlal eden tek canlıdır. Lakin sürüp giden hayatı ihlal edememe ise onun tek trajisi dir. Ontolojik olarak hayat karısında varlığını tamamlamayan insan, fenomenolojik olarak kendini başka varlıklara dönüştürme arzusunda dır. Necip Fazıl da hayatın insanı sıradanla tıran bu yönünden kurtulmak ve kendini ötelere taşımak ister. Ancak hayat, insanı dünyaya öyle sıkı bağlar ki, ondan kurtulmak, ölümün kollarına atılarak gerçekleşir. İair;

"Gönlüm uçmak isterken semavi ülkelere;

Aya ım takılıyor yerdeki gölgelere ... "

(Kısakürek 2003: 251 L.

diyerek hayatın insanı "yere" mahsus bir canlı yapısını dile getirir.

İair hayatın trajik işleyişinden kopup kurtulmak için uçmak ister. Dünya, yer ve topraktan ayrılış arzusu, hayatın işleyişine bir alternatif sunmadır.

İair, gönlündeki sernavi ülkelere kaçma arzusu karısında "yerdeki gölgeler", onu biçare hayata ve dünyaya bağlar. İairin sernavi ülkelere ulaşma isteğinin aslında onun içtenlik mekanlarına açılma arzusudur. İair, bu mekanlar sayesinde kendini tamamlamak ister. Korkmaz'a göre insanlar içtenlik ve "geni mekanlarda kendini güvende hisseder; kimliği, varlığını de erleri koruma altındadır. Ontolojik anlamdaki bu huzur ve güven duygusu varlığın içten dışı adoru açılmasını bekmasını sağlar. Mekandaki genişlik algısı da fenomenolojik anlamdaki bu akıtan kaynaklanır" (2007b: 41 İ). İairin uçarak varmak İsteddiği ülke, hayatın yersel işleyişine alternatif olarak sunulur. Fakat İairin ayağının takılı kaldığı "gölgeler" ise dünyanın insanı bedensel olarak kendine çektiğide erlerdir. İair, gölge sembolüyle insanın topraktan ve geçici bir suretle yaratıldığı vurgular. Aynı zamanda İaire göre gölge, karışık gücü de simgeleyen bir de erdir. Yani dümandır. Jung; "Gölge, rüyalarda, genelde rüya gören kişi ile eşcinsiyette sahip, uursuz 'e tehditkar bir figür olarak belirir. Bu kişi çoğu zaman farklı bir millete ırka veya renge sahiptir. Bununla beraber üphe, öfke ve korku gibi duygulanmalara yol açan dümanca bir tavır söz konusudur" (Stevens 1999: 65-66) der. İair de dünya ve dünyadaki hayatı korku verici, geçici bir güç/gölge olarak muhayyilesinde canlandırır. "Ayağın takılıyor yerdeki gölgelere" diyen İair, insanı hayat karısında aciz bırakan güç karısında çaresizliğini ortaya koyar.

İnsan, hayat karısında mutluluğu arayan bir varlıktır. Mutluluğu, rahatlığı ve sevgiyi hayatın içinde bulmaya çalışan insan, İaire göre "bir mesut zalim"dir. "Aramak", "çabalarnak" ve "yitirmek" onun tek kaderidir.

"İnsan, bir mes'ut zalim, insan bir mağur cahil;

Tekne kırık, su azgın ve kayıplarda sahil. .. "

(Kısakürek 2003: 107).

air yukarıdaki mısralarda insanı, hayat karısında cahilliği ve bilgisizliğinden dolayı azgın bir su içinde yüzen kırık bir tekneye benzetir. aire göre hayat bir sudur. Ancak azgın bir sudur. Bu azgın su, rahminde durmadan kendi değeri erdünyasını do urur. İnsan ise bu azgın suyun içinde kendini bulmaya çalı an yalnız ve cahil/eksik bir varlıktır. aire göre insanın hayat karısındaki mutlulu u, onun cahil ve eksikliğinin bir göstergesidir. Dünya hayatında ma rurlanan insan, hayatın trajikliğini unutan "bir mesut zalim'dir. Oysaki hayat denizinde tekne, muhakkak batacaktır. Sahile ulaşmak ancak hayatın teza dı, ölümler gerçekte ecektir. İnsan ancak ve ancak bu trajik olaydan sonra sahile ulaşabilir.

air hayatı, insana geçici olarak verilmi kutsal bir emanet olarak ele alır. İnsan ise ona verilen hayatı/kaderi ya amaktan ba ka yapacak bir eyi olmayan mesut bir zalimdir.

2. Ya amı Elden Alan Ölüm/ Ölüm Trajedisi

'Ölümü sı dıramaz,
Akıl daracık ko uk.
Ölemez, çıldıramaz,
A larlar bo uk bo uk."
(Kısakürek 2003: 131).

Necip Fazıl, şiirlerinde ölüm izle ini çok sık kullanan bir airdir. Ölüm, onun için hayatın karısında çekilmi karanlık bir settir. Ölümün karanlık olu u, Necip Fazıl için büyük bir trajedir. Çünkü aire göre ölüm, insanı yok eden bir fonemendir. air, şiirlerinde ölüm metaforu ile insanın ölüm karısında ürpermelerini ortaya koyar. O, şiirlerinde insanı, hayata her zaman aç ve hayatı tüketen bir varlık olarak görür. aire göre insan, ömrü boyunca hayatı yer, fakat ona asla doymaz. Ancak ne var ki "her canlı ölümü bir gün tadacaktır". Ölüm bu yönüyle gerçe in ta kendisidir. Hayattan ayrılmak, kopmak, dü rnek ve sona ermek ölümler gerçekte ir. Bundan dolayı air/insan, gerçe in kendisi olan ölümü trajik bir çı lık olarak duyumsar. airinlin insanın istemi dı ında gerçekte en bu durum, onun ölüme ba kaldırmasına neden olur. Bu yönüyle ölümler kar ı yapılan her ba kaldırma, bir trajediyi de beraberinde getirir. Nitekim ölüm aç bir kurttur ve her zaman insan bedenini kemirir. Necip Fazıl da bu yüzden şiirlerinde, ölümler hep sava halindedir.

"Köpek korkusuyla korktum ölümünden,
Ölmeden ölmeyi anlayamadım,
Ne güne ler do up battı üzerimden:
Bir günü bir güne ba layamadırn."

(Kısakürek 2003: 71).

diyen air, ölüm korkusunu köpek korkusuyla özde le tirir. Çünkü insan, ölümü hayattayken asla tecrübe edemez. Ölüm, tecrübe edildi inde varlık

carılıh ırı yitirir. Necip Fazıl'ın ölüm korkusunu hayatta ya anabilecek bir korkuyla ele tırnesi, o korkuyu ya ayan için verdi i trajediyi ortaya koyma çabasındandır. aire göre hiçbir insan, tam anlamıyla ölmeden ölmeyi anlayamaz. Çünkü ölüm, bir bilinmezli e çekili tir. Nitekim "Epikür, ölümü, duyguyu ve uurun kaybolup, insanın yok olması ekinde yorumlamı tır" (Koçer 1997: 22) der. ÖİOm, bir zaman kesitinin sona ermesi ve insanın bu akı kan zaman diliminde kendini tamamlamadan veya kendini kutsal olan ya amaba lamadan ayrılmasıdır. İnsan, farkında ya da farkında olmadan kendisine verilen zamanı ölümle tOketir. ÖİOm, bize emanet olarak verilen zamanı, tükeri e çeken trajik bir durumdur. İnsanın kendini bilmek/tanımak için kullandı ı akıl, ölümü ve onun i leyi ini kolay kolay idrak edemez. ÇOnkO insan, ölümü sadece tecrübe eder. Necip Fazıl'ın da dedi i gibi: "Ne güne ler do up battı üstümden/Bir günü bir güne ba layarnadırn" ibaresi, ölümün, geçici hayat kar ısındaki yerini belirler. ÇOnkO aire göre do mak, ölmek artıyla insana ödünç verilir. Ödünç verilen ya amı benzeri biçimlerle ölüme yakla tırmak, insanı ölüm mevzuunun nirengi noktasına ta ır. ÇOnkO ölümü dü ünrnek. ölmekten daha sarsıcıdır. Necip Fazı! da ölümü köpek korkusunun izlerinde bulmaya çalı ır. Burada air için korku, ölümü trajikle tiren en önemli metafordur. Ölüm, Necip Fazı! göre korkunun rahminde büyür.

Necip Fazıl, geçici hayat kar ısında ölümün insana sundu u sonsuzluk ve yokluk trajedisini dile getirir. Ona göre ölüm, "mezar, kefen, kabir, tabut, münkir-nekir. toprak" gibi simgelere bürünür. Karanlık bir mabedin içinde yankı bulmayan ölüm sedası, onun ki isel trajedisinin derinli int ortaya koyar. Çaresizlikler içinde kendi tragedyasını oynayan air, sonludan sonsuza do ru geçi i dramatik tablolar zinciri olarak okuyucusuna sunar.

Böylece insana ödünç olarak verilen ya amın kutsallı ır, yine insanın elinden o istemeden alınmı olur. air ise bu alı veri te kendi içine dü tü ü durumu, dünyanın yüzüne iirsel/metinsel/sessel bir çı lık olarak haykırır. Çünkü ölüme kar ı tavır, insanın varolu salolarak tek çıkmazıdır.

air ölümü, akılın aynasında karanlık bir kuyu olarak görür.

"EyakıL, nasıl da delinmez kOfen?

Ebed1olu un urbası kefen!

Kursa da bo lu a asma köprü, fen,

Allah derim, ba ka bir ey demem!"

(KısakOrek 2003: 23).

air, akıl ve öngörülerıyla ölüm kar ısında aciz kaldı im ve isterneyerekte olsa dünyaya gelerek onun, "urba ve kefen!n! giyece in! insan bilincine imgeler. air için ne do um ki inin kendi iste iyle, ne de ölüm ki inin kendi arzusuyla olur. İstemeden ya amaya mahkOm edildi imiz hayat, bizi

istemeden de ölüme iteler. İir ölümle, ölümün diyarında ya ayaca İrın farkındadır. Bunun nedeni ölüm korkusunun benimsenmesindedir. ÖİUmU benimsememek, insanın trajikli İ ve çaresizliğini acı bir duygu olarak hissettirir. Nitekim birey, ölürnlü bir varlık olduğunu kavradı İ ölçüde, dünyadaki ödevlerinin farkına varır. "Dini bakı açası da, bireyin ölüme yakla İmında sOkOnet, boyun e İrne ve kabul tutumu meydana getirece İ söylenebilir" (Koç 2002: 347). Bundan dolayı İir, kendi mizacını ölüm korkusuyla besler. ÇOnkObundan ba kayacak bir İey yoktur.

"Bu kapıdan kol ve kanat kırılmadan geçilmez:

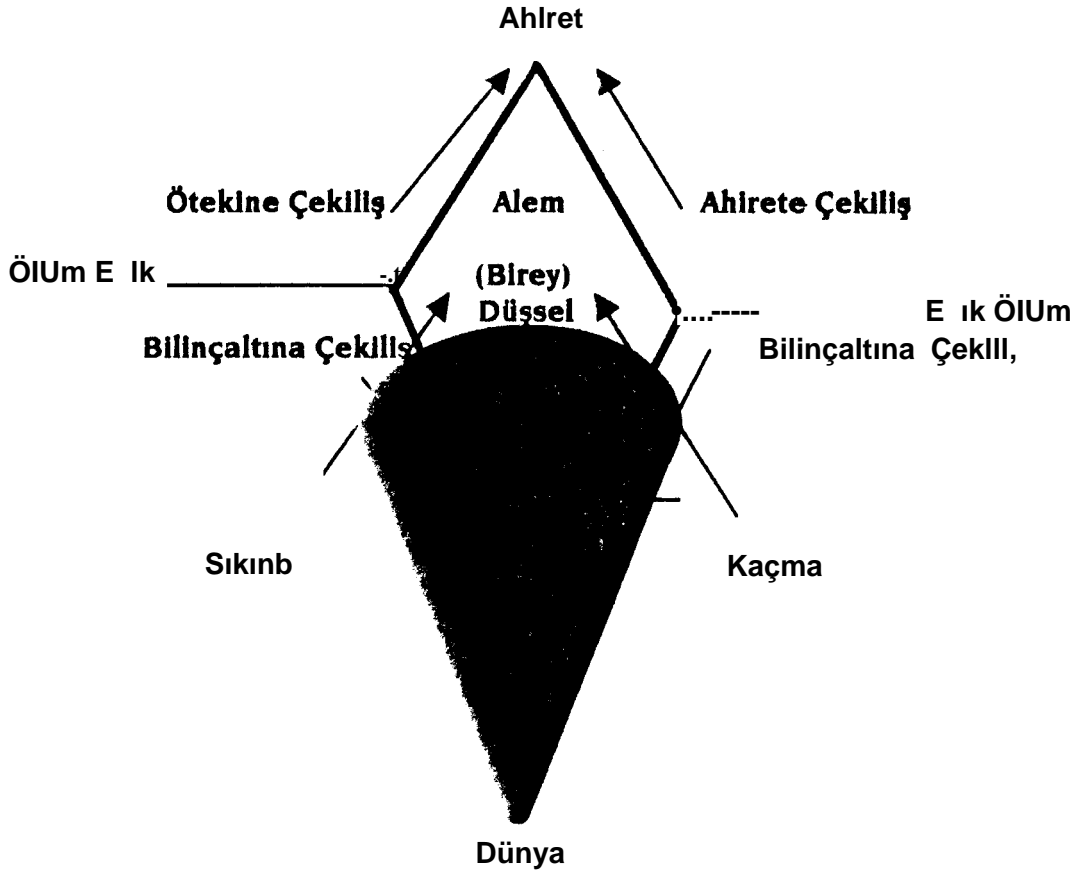
E ten dosttan, sevgiliden ayrılmadan geçİlmez."

(Kısakürek 2003: 134).

Necip Fazıl'a göre ölüm, bir İektir. ÖİUmUne İik olması insanın İçinde ya- adı İ ortamı terk etmesini emreder. Çünkü İe İik, bütün insanların geçece İ veya geçmek zorunda olduğu bir alan-yerdir. Necip Fazıl'a göre bu İe İ in İnsanı trajik bir varlı a dönü İürmesi, hem bedensel, hem de ruhsal olarak bir de İ İmi ve dönü İümü de beraberinde getirmesindedir. Her de İ İm ve dönü İüm insanın İste İ İ İnda olduğu İçin insan buna direnmek zorundadır. Zorundadır, çünkü ölüm kar İsında insanın trajikliği burada yatar. Geride kalan dost ve sevgililer, de İ İmin ve dönü İümün kar İsında çı İık çı İ h adıdır. Bunun sebebi köklü ayrılıktır. Muhakkak ki insan aynlı İn bilincine varan tek canlıdır. Bu sonsuz aynlı İ İdrak eden İir de İirlerini bu temel İzlek etrafında kurar.

ÖİOm İzle İ, Necip Fazıl'ın bilinç ve bilinçaltını İadeta bir çatı İma alanına dönü İürür. Bilinç ve bilinçaltı İölümü İlanetler, bilinçdi İ İse sonsuzlu İrı İe İ İ olarak ölümlü çoktan kabullenmi İtir. İir İirlerinde ölümlü İnsana İusulca sokulan ve insanı bu dünyadan ayıran bir metafor olarak ele alır. Sanatçı insanın ölümlü İu atılmasını, zaman ve mekanın ötesine geçernemesine İa İlar. Ona göre insan, yaratılı İn bu garip İu atılrru İı İ İçinde oritik olarak bir sı İarrta ve güvenerne duygusu eksikli İ İ hisseder. Nitekim hayatın İp kadar İnce ve rüzgar kadar geçici İolu İu, bütün varolu İarı sonlu hale getirir. İike İ bir do İultuda insanı İücelten, İüyü İen ölüm, Necip Fazıl'ın İirlerinde insanı İeren, karanlı İa İ İyan İmİphemle İiren bir İe İik özelli İe İürünür.

Necip Fazıl'ıçin ölümlü İekili İ. bireysel anlamda bütün İü İlerin İonsuza kadar gerçekte İemesidir. İDU İer İuvası İan hayatın, ölümlü İelden alınması, bu İönü İle İonun en korkulu, sıkıntılı İü İüdür. İa İ İdaki İekilde de İörü İü İü İere Necip Fazıl, yatay (hayat, beden akıl, bilinç, bilinçaltı) ve İike İ yönleriyle (ruh, ölüm, son gizli, karanlı İ) İu atılrru İı İn İrajedisini İa İar.

Necip Fazıl ekilde de görüldü ü üzere dikey bir do rultuda ölümü trajik- le tirirken yatay bir eksen de kendini ölüme hazırlamak zorundadır. Çünkü bütün canlılar bir ini in sonrasında, tekrardan bir noktaya kadar yükselir ve daha sonra ölümle evrenin kutsal i leyi ine katkıda bulunur. Bu katkıda bu- lunu kimi zaman korkunun ikliminde büyürken, kimi zaman aynlı ın sancılı rahminde kendini büyütür. Nitekim ölüm trajedisini insano lu ya adıkça hep hissedecektir.

Necip Fazıl ölümü, bir çocuk gibi iirlerinin rahminde ta ıyarak orada bü- yütür. Çünkü ölüm bütün insanların yegane kerıdili i, kendine "mutlaka dönü üdür. aire göre insana verilen bütün de erler. ölümle tekrardan elin- den alınır. Elden alını insani kimsesiz, elsiz-kolsuz, güçsüz bir çocu a dö- nü türür. aire göre insanın tekrardan çocu a dönü üümü, onun traltkli lne bir göndergedir. Necip Fazıl, hayat denilen olgunun anlık varolu unu ölümle devingenle tirir. Hatta hayatı üst bir olguyla görevlendirir.

"Burda gelir insana,
Bo günlerin usancı.
Çalar bir kampana,
Ölüm çanından acı."

(Kısakürek 2003: 163).

İirde dUnyada rnekanla ortak bir ruh olu turan insanın, zaman ve mekanla kurdu u ili kinin trajedisi ele alınır. Bunun nedeni "Gerçek dUnyanın bakı açısı kaçınılmaz biçimde trajik" (Orr 2005: 35) olmasıdır. İnsan *hurayla* ne kadar çok ili ki kurarsa, o kadar büyük bir çatı manın içine dü er. Korkmaz'a göre "mikro kozmik düzlemde bireyin traji i daima bir kopu la ba lar" (2004: 158). Dünyada, ölümün e i inde bekleyen insan, bo a geçirdi i anların vermi oldu u baskı ve korkuyla bilincini tahrip eder. Her tahribata u rayan bilincin ardında ölümün trajik sessizli i yatar. Ancak dünyada bunun farkına varmak ölmekten daha acıdır. Bir nevi ölümü hayatta iken ya amaktır. "Çalar , bir kampana! Ölüm çanından acı" diyen air, insanın hayatı bo a geçirmesini ölümle e de erde görmesindedir. Aynı zamanda air, ölümü bir çana benzeterek, ölüm ile zaman arsındaki paradoksu ortaya koyar. Ölüm, zamanın içinde büyür. air, zamanın bir boyutunda insan için çalan ölüm çanını, evrensel bir trajedinin yörüngesine oturtur. aire göre bütün insanlık rnuhak- kak bu çanın sesini duyacaktır. Duyu anı gerideki ya anılmı lıkları yeniden zihnimize canlandırır. Bachelard, "Yalnızca anılarımız de il unuttuklarımızı da içimizde barındırılmı tır" (1996: 28) der. Ölüm korkusu, ayrılık mu tusunu insana geride ya anılmı lıklarla tekrardan ya atır. Geriye dönüp de anıları hatırlamak zaman içinde kayan insanın trajedisi tekrardan hatırlatır.

"Ölmernek. ilk ve son, büyük kelime;

Çarpıldık, ölmek için ölüme!

Ver Allah'ım büyük sırrı elime:

Geçmez an, solmaz renk, kopmaz bütünlük."

(Kısakürek 2003: 117).

air, "ölrnernek" için haykırır. Ölüm kar ısında yalvarma ve yakarmaktan ba ka yapaca ı hiçbir ey yoktur. air için en büyük kelime ölmemektir. "Öl- rnernek", anın içinde kopmamak. solmamak ve parçalanmamak anlamında- dır. Ölmek ise, solmak, parçalanmak ve zamanın anlık akı lı r mm i inden koparak, zamanın içinde yok olmaktır. Bu yüzden air, ölmek için elinden gelen bütün gücü gösterir. Ancak buna ra men ölüme çarpılmaktan kurtu- lamaz. Bu yüzden Allah'a yalvararak ölümsüzlü ün sırrını ister. Ölüm kar ı- sında umutsuz ve aciz bir varlı a dönü en air, büyük bir bunaltının ve çık- mazın içindedir. Necip Fazı! için ölümden kurtulmak aslında ölüme daha da fazla yakla mak anlamına gelir. Bu durum umutların urnutsuzlu a dönü tü- ü bir noktadır ve umutsuzlu un zirvesidir. "Ya am, umudu yok etmektedir ve umutsuzluk son umudun eksikli idir. ölümün eksikli idir. Ölüm en büyük tehlike oldu u sürece, ya amdan bir eyler beklenir; ama di er tehlikelerin sonsuzlu u ke fedildi i zaman, ölüm için umut beslenir ve ölüm umut oldu- u sürece tehlike büyüdü ü zaman, umutsuzluk ölmemenin neden oldu u urnutsuzluktur" diyen (Kierkegaard 2001: 26), urnutsuzlu un ölümü, sonsuz

kıldı rını söylese de umutsuzluk, insanın ruhunu bo arak ve enerjisini yutar. Ancak insan, her zaman umudun ya amın yanındadır. air de ölüm kar ısında ölümsüzlü ü Allah'tan ister. Sartre, "insano lu hiçbir varlı ın hatta Tanrı'nın bile kar ısında yer tutmadan ederneyece i bir varlıktır" (2005: 32) der. Bu olayı insan, kendini hep trajik bir varolu un içine çekerek, devamlı kendine çatı malar sahnesi kurar. İnsan bu sahnede hep parçalanmı ve bölünmü bir vaziyettedir. "Eski Rafta" adlı iirde;

"Oyuncak kırılır, haydi, ya insan,
Nasıl parçalanır. nasıl bölünür?
Söylerler, mezara kulak dayasan
Bir daha ölmek için ölünür."

(Kısakürek 2003: 118).

diyen air, insanı maddi nesnelere bir izdivaca çıkarır. Metayla kar ıla tınlan insan, metaya göre daha acizdir. Necip Fazıl insanı, kırılıp parçalandı ında toplanması imkansız olan karma ık bir varlık olarak görür. Ona göre insanın karma ık ve ke fedilmesi zor bir varlık olu u, insanı iyiden iyiye trajik bir varlı a dönü türür. air için insan ya arken gerçe i algılayabilecek veya ona (gerçe e] yakla abilecek tek canlıdır. İnsanın en büyük problemi kendini billrnezli in ötesine ta ımaktır. Bu yüzden insan evrenselolarak durmaksızın parçalanmak yerine ölmeyi ve ölümün sonsuzlu unu ister. Ölümün yoklu u, insanın hayatla bütünle mesini sa lar. Bu yönüyle insan ölümü dü ündükçe hayattan zevk almayan, hayattan korkan bir varlı a dönü ür. Çünkü hayatın insana ölümü ne zaman sunaca ı meçhuldür.

"Ölümse,

Gel dese:
Tak tak tak
Mu-hak-kak!

Bir varmı ,
Bir yokmu ,
Kararmı ve kokmu
Dünyamız.

Kafiye,
Hikaye
Dava tek:
Ölmernek!"

(Kısakürek 2003: 262-263-264).

air ölümün, insanı ça rını rın muhakkak oldu unu dile getirir. aire göre ölüm dünyada gerçe ke en ve gerçe ke mesi "muhakkak" olan bir metafor- dur. Ölüm insanın kapısını "tak tak tak" çaldı : an, bütün ya anmı lıklar ge-

ride kalır. air, ölümün insanı istemeden ziyaret etmesini, varlı ın gerçe i ve trajik çatı ması olarak görür. Hayat ve dünyanın, insan için bir masaldan ibaret oldu unu ve bir an varken, bir an yok olaca ını belirten air özünde dünyayı kararmı ve kokrnu ortam olarak de erlendirir. Bunu arkasında ya-tan sebep ise dünyanın insana sonsuzlu u vermemesi, onu baki kılmaması vardır.

air ile ölüm arasında davalı-davacı konumu vardır. Davası "Necip Fa-~11", davalı ise "ölümdür. Necip Fazıl'a göre hayattaki bütün hikayelerin tek amacı vardır. Bu da hayatın davalısı olan ölümdür. air, ölümün hayattaki gerçe ini sıradanh a giden ya amın önünde tutarak, ölümün insanları ken-dine davet etmesini trajik bir gerçek olarak görür. Bütün insanların bu dave-te e lik etmesi ise insanların acizli ini. ku atılır h tru gösterir.

air iirlerinde ölümü, insana usulca sokulan ve muhakkak gerçe kleecek olan korku ve karanlı ın en büyü ü olarak ortaya koyar. Ona göre İnsanın ölüm kar ısında çaresiz kalı ı, ölüme yenilen insanın trajedisi anlamına gel-ir. Bu yönüyle Necip Fazıl, ölümü insanın hayattaki en büyük traji ! olarak ele alır. air iirlerinde ölümü hayatın tek soylu gerçe i olarak görür.

Sonuç olarak, Necip Fazıl iirlerinde hayatla ölümü durmadan kar ı kar ıya getirir. Bu kar ıla mada insan çaresiz, hapsedilmi ve pasif bir konumdadır.

aire göre bu ku atılır h ın tek nedeni varolu un yalnızca insana mahsus olmasıdır. Nitekim insan, kendi hayatını ya amaktan ba ka çaresi olmayan-dır. Ölümle çepeçevre sarılan insanın var olma sürecini özgürce ortaya ko-yamaması, Necip Fazıl'a göre insanın tek trajik gerçe idir. Ruhun sonsuzluk i tiyaki, hayatın elden alını ı ve zamanın insanı kısıtlaması onun iirlerinin temel çatı ma noktasıdır. air iirlerinde ideal insanın de il, ya ayan, bek-lentileri, korkuları ve kaygıları olan insanın hayat ve ölümle mücadelesini anlatır. Çünkü ona göre hayatın kendisi ölümün tek muhatabıdır. Ölüm, hayatla kendini insana sunar. İnsan ise bu durumu bilmeye ve anlamaya çalı arak kendi varolu sürecini tamamlar. Nitekim insan, hayat ve ölüme anlam veren en önemli canlıdır. Bu yönüyle Necip Fazı! iirlerinde hayat ve ölüm trajedisini bütün insanlı ın adına duyumsar ve ortaya koyar.

Kaynaklar

- Bachelard, Gaston (ı 996). *Mekanın İbetikası*, çev. Aykut Derman, İstanbul: Kesit Yay.
Kısakürek. Necip Fazıl (2003). *Çile*, İstanbul: Büyük Do u Yay.
Kierkegaard, Sören (2001). *Ölümcü! Hastalık Umutsuzluk*, çev. Mehmet Mukadder Yaku-poglu, İstanbul: Ayrıntı Yay.
Koç, Mustafa (2002). "Ölüm Psikolojisi 2", *Tasavvuf, Ami ve Akademik Ara tırma i)?rgisi*, Temmuz-Aralık. s. 338- 362.

- Koçer, Evket Servet (1997), *Necip Fazıl Olum ve Olumsuzluk*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi).
- Korkmaz, Ramazan (2004). *Aytmatov Anlatılanında Otekile me Sorunu ve aınU kleri*, Ankara: Türksoy Yay.
- Korkmaz, Ramazan vd. (2007a), "Cumhuriyet Dönemi Türk iiri", *Yeni mrk Edebiyatı El Kitabı*, (Editör Ramazan Korkmaz), Ankara: Grafiker Yay.
- Korkmaz, Ramazan (2007b), "Romanda Mekanın Poeti I", *Edebiyat ve AI Yazılan, Mustafa Isen tArma~all*, (Edtörler: Ay enur Külahlı lu İslam, SÜer Eker). 5.399-415.
- Okay, M. Orhan (1998). *Necip Fazıl KısakUrek*, İstanbul. üle Yay.
- Oktay, Ahmet (1993), *CUmhuriyet IXinemi Edebiyatı 1923-1950*, Ankara: KUltür Bakanlı ı Yay.
- Orr, John (2005), *Trajik Gerçekçilik ve Modern Thplum*, çev. Abdullah evki. İstanbul: Hece Yay.
- Öztürk, Nurettin (2001), *mrk Edebiyatında İnsan*, Ankara: AKM. Yay.
- Sartre, Jean Paul (2001), *Varolu ,uluk*, çev. Asım Bezlrci. İstanbul: Say Yay.
- Sartre, Jean Paul (2005). *Edebiyat Nedir*, çev. Bertan Onaran, İstanbul: Can Yay.
- Stevens, Anthony (1999), *Jung*, çev. Ayda çayır, İstanbul: Kaknüs Yay.